

Životné prostredie

revue pre teóriu a tvorbu životného prostredia

Roč. XXXV

1/2001

Obsah

S. Mačáková: Trvalo udržateľné mestá/regióny na Slovensku	5
J. Pašiak: K problematike trvalo udržateľného rozvoja malých sídel . . .	9
P. Jančura, A. Kršáková: Program obnovy dediny na Slovensku . . .	14
M. Kozová, P. Spišiak: Cesta k trvalo udržateľnému rozvoju v obci Dunajská Lužná	19
P. Gajdoš: Revitalizácia a lokálny rozvoj (Prípadová štúdia mikrooblasti Rimava – Rimavica)	25
Z. Izakovičová, T. Hrnčiarová, M. Moyzeová: Ekologizácia hospodárenia v povodí Parnej (Príklad Miestnej Agendy 21) . . .	31
P. Spišiak: Účasť verejnosti na tvorbe rozvojových dokumentov obcí a regiónov (Prípadová štúdia mikroregiónu Javorina)	37
M. Huba: Porovnanie vývoja štátov Maine a Slovensko podľa vybraných ukazovateľov trvalo udržateľného rozvoja	42
Kontakty	
M. Kováč: Ochrana a zhodnotenie vnútorných potenciálov historického prostredia	47
M. Kozová: Európsky dohovor o krajine	49
Aktuality	
M. Ružička, M. Ciranová: Environmentalizácia 20. storočia – základ pre tretie tisícročie	3

Trvalo udržateľný rozvoj a Miestna Agenda 21

Do nového milénia vstupuje časopis Životné prostredie symbolicky s témou, ktorá má oslovíť nielen širokú odbornú verejnosť, ale aj samosprávy obcí a miest. Praktické uplatňovanie koncepcie trvalo udržateľného rozvoja na miestnej úrovni nadobúda na Slovensku na význame aj z hľadiska pripravovanej reformy verejnej správy. Zvýšenie kompetencií obcí a miest, ktoré reforma prinesie, si vyžiada zmenu myslenia a prístupov, posilnenie aktivity zdola, otvorenie priestoru a vytvorenie podmienok občanom, aby sa mohli aktivizovať pri riešení svojich problémov.

Miestna Agenda 21 sa prvý raz spomína v kapitole 28 Agendy 21, dokumentu OSN, ktorý bol prijatý na Summitu Zeme v Riu de Janeiro v júni 1992. Je to proces, v ktorom samosprávy obcí, miest a regiónov v partnerskej spolupráci so všetkými občanmi, občianskymi, mládežníckymi i cirkevnými združeniami a podnikateľmi vytvárajú akčný plán, ktorého cieľom je zlepšovanie vzájomnej spolupráce a integrovanie koncepcie trvalej udržateľnosti do rozvojových projektov, plánov a programov na zlepšenie života v obci. Znamená aj zvyšovanie environmentálneho povedomia a vzdelávania, zvyšovanie zodpovednosti občanov za prostredie svojho sídla a obklopujúcej ho krajiny. V neposlednom rade je dôležité zainteresovať občanov na využívaní sociálnej kontroly kvality života prostredníctvom ukazovateľov kvality života, a tak predbežne hodnotiť, či sa prijaté opatrenia realizujú a aká je ich úspešnosť.

V medzinárodnom meradle vstúpilo už niekoľkotisíc obcí, miest a regiónov do tohto procesu. Aj na Slovensku máme pozitívne príklady samospráv, ktoré pocho-pili dôležitosť týchto nových myšlienok a iniciatívne sa zapojili do presadzovania princípov trvalo udržateľného rozvoja. Zatiaľ sú to najmä obce a mikroregióny, niekoľko príkladov je z miest a regiónov. Významnú úlohu v tomto snažení zohráva aj Program obnovy dediny, ktorý sa na Slovensku začal rozvíjať od r. 1991. V čísle uvádzame prípadové štúdie, ktoré sa realizovali v rámci významných projektov: Podpora trvalo udržateľného rozvoja v Slovenskej republike (1999–2001), Trvalo udržateľné mestá/regióny na Slovensku (1997–2000) a Phare LIEN & Partnership mikroprojekty (1999–2000).

V Agende 21 sa uvádza, že práve samosprávy majú kľúčovú úlohu v uplatňovaní koncepcie trvalo udržateľného rozvoja. Sme presvedčení, že príspevky, ktoré prezentujú pozitívne príklady slovenských obcí, miest a mikroregiónov, ale aj zahraničné skúsenosti a porovnania rozvojových trendov Slovenska s inými krajinami, oslovia a povzbudia aj ďalšie samosprávy k príprave Miestnej Agendy 21, a tým uvedú do života dôležitú výzvu *“Mysli globálne, konaj lokálne”*.

Mária Kozová, Peter Spišiak, Ján Pašiak

L. Halada: Chránené územia a krajinnoekologický výskum	4
V. Hudek, M. Chrenko: Program malých grantov	50
P. Urban: Prírodovedec Oto Herman	52
M. Strussová: Lokálna mobilizácia .	53

Recenzie

A. Grešková: Trvalá udržateľnosť a veľké priehrady	54
P. Spišiak: Stratégia TUR na regionálnej úrovni	55

Contents

S. Mačáková: Sustainable Towns/Regions in Slovakia	5
J. Pašiak: On the Problem of Sustainable Development of Small Settlements	9
P. Jančura, A. Kršáková: Programme of Restoring Village in Slovakia	14
M. Kozová, P. Spišiak: The Way Towards the Sustainable Development in the Village Dunajská Lužná	19
P. Gajdoš: Revitalization and Local Development (Case Study of the Rimava – Rimavica Microregion)	25
Z. Izakovičová, T. Hrnčiarová, M. Moyzeová: Management Ecologization in the Parná River Basin (Example of the Local Agenda 21)	31
P. Spišiak: Public Participation in the Process of Developing Documents Creation for Municipalities and Regions (Case Study of the Javorina Microregion)	37
M. Huba: Comparison of the Development of the States of Maine and Slovakia by Selected Sustainable Development Indicators	42

Contacts

M. Kováč: Protection and Evaluation of Inne Potentials of Historical Environment	47
M. Kozová: European Landscape Convention	49

Sustainable development and the Local Agenda 21

The journal *Životné prostredie* enters into the new millennium with a theme that is to address not only the specialised public but also the self-governments of municipalities and towns. In Slovakia the importance of practical application of the conception of sustainable development on local level increases also in the light of the prepared public administration reform. The increase of competencies of municipalities and towns the reform will bring needs a change in thinking and approaches, intensification of people's activities, opening of the space and creation of conditions for citizens that they can take part more intensively in the solution of their own problems.

At the first time the Local Agenda 21 has been mentioned in Chapter 28 of Agenda 21 (document of UNO accepted on the Earth's Summit in Rio de Janeiro in June 1992). It is a process in which the self-governments of municipalities, towns and regions create an action plan in partnership with the all citizens, public, youth and clerical organisations and businessmen. Its aim is to improve the quality of cooperation, activity of self-government and integration of the sustainability conception to the local developmental projects, plans and programmes. It also means an improvement of environmental consciousness and education, enhancement of local people responsibility for environment in the settlement and in the surrounding landscape. At last, but not at least the involvement of inhabitants in monitoring of settlement quality is important through the indicators of quality of living that serves to continuous evaluation of accepted measures, realisation and effectiveness.

In international context some thousands of municipalities, towns and regions enter into this process. Also in Slovakia we have positive examples of self-governments which have understood the importance of these new thoughts and initially have joined the process of implementation of the sustainable development principles. Up to now they are mainly the municipalities and microregions, some examples are from towns and regions. Also the Programme of village revitalisation plays an important role in this effort the realisation of which started in 1991. The presented issue includes case studies realised within the frame of significant projects: Support to sustainable development in the Slovak Republic (1999–2000), Sustainable towns/regions in Slovakia (1997–2000) and Phare LIEN & Partnership microprojects (1999–2000).

Agenda 21 mentions that just the self-governments play a key role in applying the conception of sustainable development. We are sure, that the contributions presenting positive examples of Slovak villages, towns and microregions, as well as foreign experiences and comparisons of developmental trends in Slovakia with other countries, address and stimulate further self-governments to prepare the Local Agenda 21 and so they have the important call "Think globally, act locally" came into force.

Mária Kozová, Peter Spišiak, Ján Pašiak

Recent News

M. Ružička, M. Ciranová: Environmentalization of the 20 th Century – the Basis for the 3 rd Millenium .	3
L. Halada: Protected Areas and Landscape-Ecological Research	4
V. Hudek, M. Chrenko: Programme of Small Grants	50

P. Urban: Natural Scientist Oto Herman	52
M. Strussová: Local Mobilisation .	53

Reviews

A. Grešková: Sustainability and the Great Waterworks	54
P. Spišiak: Sustainable Development Strategy on the Regional Level .	55